

Instytut Pamięci Narodowej - Gdańsk

<https://gdansk.ipn.gov.pl/pl2/aktualnosci/78709,Uroczystosc-wreczenia-Nagrody-im-pplk-Jana-Kowalewskiego.htm>

19.05.2024, 17:27

Uroczystość wręczenia Nagrody im. ppłk. Jana Kowalewskiego

Instytut Pamięci Narodowej reprezentował prof. Mirosław Golon, dyrektor IPN Gdańsk.

W sali konferencyjnej im. Jana Olszewskiego Muzeum II Wojny Światowej 28 września odbyła się uroczystość wręczenia Nagrody im. ppłk. Jana Kowalewskiego. Poznaliśmy nazwiska laureatów oraz osiągnięcia, które były podstawą do ich wyróżnienia. Każdy z czterech nagrodzonych otrzymał statuetkę z brązu autorstwa prof. Stanisława Radwańskiego, specjalnie zaprojektowany dyplom oraz nagrodę finansową. Uroczystość uświetnił swoim występem Akademicki Chór Politechniki Gdańskiej pod batutą prof. Mariusza Mroza.

Gości powitał dr Karol Nawrocki, Dyrektor Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku.

„Jan Kowalewski walczył o Polską niepodległość w 1918 roku, w 1920 łamał sowieckie szyfry przyczyniając się do zatrzymania bolszewickiej ofensywy, a w okresie międzywojennym położył fundamenty pod polską szkołę radiotelegrafii. Położył fundamenty pod to, co znamy także z II wojny światowej - łamanie szyfrów Enigmy - to z czego Polacy na całym świecie dzisiaj słyną. W roku 1939 nadal służył RP, był dyplomata i oficerem polskiego wywiadu - to polski wielki bohater, który przemawia także w XXI wieku”.

Następnie głos zabrał Jarosław Sellin, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, który odczytał list od Premiera Mateusza Morawieckiego:

„Dziękuję za inicjatywę przyznawania nagrody im. ppłk Jana Kowalewskiego. To szczytne dzieło zapoczątkowane przez Politechnikę Gdańską i Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku wiąże się z 80. rocznicą wybuchu II wojny światowej. Przyświeca Państwu piękny cel - uhonorowanie wybitnych osób z kraju i zagranicy, które swoim działaniem i osiągnięciami nawiązują do postawy podpułkownika. Postawy, której istotę oddaje dewiza "Rozum przed siłą". Cieszę się, że tej nagrodzie patronuje wybitny patriota - żołnierz, matematyk i kryptolog Jan Kowalewski. Ten wybitny oficer, bohater wojny polsko-bolszewickiej, wielokrotnie udowodnił jak potężną broń w czynieniu dobra stanowi siła ludzkiego umysłu. Przypomnijmy, że ppłk Jan Kowalewski prowadził sekcję szyfrową zajmującą się odczytywaniem i przechwytywaniem nieprzyjacielskich depech. Jego wysiłki znacząco przyczyniły się do polskiego zwycięstwa w bitwie warszawskiej”.

Kolejno głos zabrał Karol Rabenda, który odczytał list Jarosława Gowina, Wiceprezesa Rady Ministrów, Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego:

„Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego z pełnym przekonaniem objęło honorowym patronatem pierwszą edycję nagrody imienia ppłk. Jana Kowalewskiego. To dla mnie prawdziwy zaszczyt, tym bardziej, że nagrodę tę otrzymują Ci, którzy podobnie jak patron tego odznaczenia są ludźmi wielkiej idei, wyobraźni i talentu. Są tytanami pracy, a nade wszystko osobami o wielkich sercach i wrażliwości, która pozwala dostrzec potrzeby współczesnego świata”.

Uroczystość swoją obecnością uświetnił Hugo Kowalewski-Ferreira, wnuk patrona Nagrody:

„Hasło tej nagrody - „Rozum przed siłą” - bardzo trafnie opisuje jak mój dziadek walczył przez całe swoje życie o wolność i demokrację. Wolność i demokracja są drogocenne. Dziadek wiedział jak wiele krwi, poświęcenia oraz zdrowia trzeba poświęcić, by odzyskać straconą wolność. Jeżeli będziemy stawiać rozum ponad siłę, to będziemy mogli żyć w

lepszym świecie”.

Następnie przystąpiono do uroczystości wręczenia Nagrody im. ppłk. Jana Kowalewskiego czwórce laureatów w czterech kategoriach. Każdy z czterech laureatów otrzymał statuetkę z brązu autorstwa prof. Stanisława Radwańskiego, specjalnie zaprojektowany dyplom oraz nagrodę finansową.

Statuetki nagrodzonym wręczali dr Karol Nawrocki, Dyrektor Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku, prof. dr. hab. inż. Krzysztof Wilde, Rektor Politechniki Gdańskiej, Jarosław Sellin, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Hugo Kowalewski-Ferreira, wnuk patrona Nagrody.

Laureat Nagrody w kategorii „Polska dla świata” (do 35. roku życia):

Mateusz Krakowczyk

Jest jednym z najbardziej aktywnych w Polsce młodych działaczy na rzecz popularyzacji i edukacji w zakresie astronomii, badań kosmicznych i nauk pokrewnych. W roku 2013 został członkiem Studenckiego Koła Astronautycznego, w którym w latach 2013-2016 zaangażowany był w projekt polskiego studenckiego satelity PW-Sat2. Był w nim współodpowiedzialny za główny cel misji, zasobnik żagla deorbitacyjnego, który prawidłowo rozłożył się na orbicie po wyniesieniu na orbitę w roku 2018. Pan Mateusz Krakowczyk został uhonorowany za ogólną działalność, oprócz wspomnianej uprzednio działalności w Studenckim Kole Astronomicznym, także m.in. za opublikowanie zbioru „Zadania z Olimpiad Astronomicznych XXXVI-LX” czy też wieloletnią aktywność w młodzieżowym stowarzyszeniu astronomicznym „Klub Astronomiczny Almukantarat” (od 2015 r. jako prezes). Dodatkowo od 2017 r. podjął się prowadzenia, jako dyrygent, czterogłosowym studenckim zespołem muzyki liturgicznej. W 2018 r. założył w Warszawie Scholę Kantorów św. Jana Chrzciciela, która zajmuje się wykonaniem śpiewu gregoriańskiego.

Laureat Nagrody w kategorii „Polska dla świata” (powyżej 35. roku życia):

Prof. dr hab. inż. Ryszard Katulski

Jest doświadczonym nauczycielem akademickim, profesorem Politechniki Gdańskiej. Od samego początku jego aktywność zawodowa związana była w głównym nurcie z zastosowaniem techniki radiowej w telekomunikacji morskiej. Uhonorowany m.in. za opracowanie i wykonanie pod jego kierunkiem rozwiązań systemowych i urządzeńowych elementów walki elektronicznej, w ramach kierowanych projektów badawczo-rozwojowych i rozpraw doktorskich np. systemu demonstratora technologicznego do wykrywania i przeciwdziałania atakom elektronicznym typu spoofing w systemie nawigacyjnym GPS. Opracował też bądź prowadził projekty związane z urządzeniami do wykrywania sygnałów ukrytych w szumie od obcych radiostacji, trudnych do wykrycia tradycyjnymi metodami, pozwalające monitorować aktywność i położenie obcych radiostacji, co zawsze stanowi ważną informację operacyjną. Prof. Katulski jest członkiem wielu rad naukowych,

prowadzącym wielu projektów badawczych związanych z obronnością, a także autorem licznych publikacji i artykułów.

Równorzędni laureaci Nagrody w kategorii „Świat dla Polski” (powyżej 35. roku życia):

Dr Utako Komai

Prowadziła badania nad zbrodnią katyńską m.in. w ujęciu jej postrzegania w Japonii. Rezultatem było uzyskanie tytułu naukowego doktora na podstawie pracydyplomowej pt. „Polskie i rosyjskie postrzeganie historii współczesnej na przykładzie zbrodni katyńskiej” (Okayama University). Zawodowo jest kuratorem w Osaka International Peace Center (Peace Osaka). Pani dr Utako Komai otrzymała nagrodę za działalność na rzecz pamięci o zbrodni katyńskiej na Dalekim Wschodzie. Była kuratorką wystawy czasowej prezentowanej w Japonii pt. „Zbrodnia katyńska - Zniknęło 22 000 polskich oficerów” (1 marca - 12 maja 2019 r.). Wystawa spotkała się z dużym zainteresowaniem, pisały o niej także m.in. polskie i japońskie gazety. Pani Komai działa na rzecz wspierania relacji polsko-japońskich m.in. przy okazji 100. rocznicy nawiązania stosunków dyplomatycznych pomiędzy obydwojma krajami, która przypada na 2019 r. W marcu, w Japonii odbył się wykład zatytułowany „Japonia i Polska, bliskie kraje”.

Prof. dr hab. Raimo Pullat

Emerytowany prof. Uniwersytetu w Tallinnie. Jest członkiem Polskiej Akademii Umiejętności oraz doktorem honoris causa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Szczególne miejsce w jego zainteresowaniach badawczych zajmuje historia stosunków polsko-estońskich, co łączy się z jego pracą nad historią państw regionu bałtyckiego. Opublikował m.in. „Od Wersalu do Westerplatte. Stosunki polsko-estońskie w okresie międzywojennym” (Kraków, 2003). W 2015 r. prof. Pullat wydał książkę pt. „Wrota do przyszłości. Rola Politechniki w Gdańsku w kształtowaniu estońskiej inteligencji technicznej w latach 1904-1939”. Praca ta wnosi nową świeżość w opisywanie procesu kształtowania się estońskiej kadry technicznej, gdyż przed 1918 r. na obszarze Estonii nie istniała żadna szkoła wyższa techniczna, a Estończycy kształcili się m.in. w Gdańsku. Praca ukazuje znaczenie Politechniki Gdańskiej na obszar całego regionu Bałtyckiego

Celem ustanowienia Nagrody jest przypomnienie wybitnej postaci ppłk. Jana Kowalewskiego – matematyka, kryptologa i lingwisty – oraz uhonorowanie wybitnych osób z kraju i zagranicy, które wykorzystując potęgę własnego umysłu, zdobytą wiedzę i umiejętności, działają dla dobra wspólnego w myśl hasła „Rozum przed siłą”.

Wyróżnienie, któremu patronuje ppłk Jan Kowalewski, zostało ustanowione w 2019 r. przez Politechnikę Gdańską i Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku. Inauguracja przyznawania nagrody wiąże się z 80. rocznicą wybuchu II wojny światowej. Laureatami każdej edycji będą cztery osoby: dwóch Polaków oraz dwóch obcokrajowców, w podziale na dwie kategorie wiekowe.

ppłk Jan Kowalewski

Nagrodzie patronuje ppłk Jan Kowalewski (1892–1965). Wielokrotnie udowodnił, jak potężną broń w służbie dobra stanowi siła własnego umysłu. Był on wybitnym polskim oficerem, bohaterem wojny polsko-bolszewickiej. W jej trakcie prowadził sekcję szyfrową, która zajmowała się przechwytywaniem i odczytywaniem nieprzyjacielskich depeesz. Sukcesy ppłk. Kowalewskiego w dziedzinie dekryptażu znacząco przyczyniły się do polskiego zwycięstwa w bitwie warszawskiej 1920 r. i uratowania polskiej niepodległości. W okresie dwudziestolecia międzywojennego jako dyplomata pracował na placówkach zagranicznych, przysługując się polskiej obronności. Szkolił też japońskich oficerów na polu dekryptażu oraz zaangażował się w politykę. W czasie II wojny światowej przebywał na emigracji, gdzie pomagał uchodźcom. W Lizbonie stworzył centrum polskiego wywiadu. Po 1945 r., nie mogąc wrócić do kraju zawłaszczanego przez komunistów, pozostał na emigracji.

O nagrodzie

Nagroda ma charakter interdyscyplinarny i międzynarodowy. Jest przyznawana w dwóch kategoriach „Polska dla świata” i „Świat dla Polski”, tak aby wyróżnić wybitne jednostki w kraju i za granicą. Dodatkowo dzieli się na dwie podkategorie wiekowe: do i powyżej 35. roku życia. W ten sposób szansę na uhonorowanie wyróżnieniem ma każdy – niezależnie od wieku czy doświadczenia, o ile jego działalność i osiągnięcia wpisują się w charakter wymagań regulaminowych konkursu.

Pierwsza z kategorii skierowana jest do osób z kraju, za szczególne osiągnięcia w pracy naukowej, badawczej i kulturalnej, a także za zasługi dla obronności Polski. Osób, których osiągnięcia przesuwają granice poznania i otwierają nowe perspektywy badawcze, wnosząc wkład w postęp cywilizacyjny i kulturowy naszej Ojczyzny, kształtując pozytywny jej wizerunek, umacniając dumę narodową poprzez podejmowanie najbardziej ambitnych wyzwań współczesnego świata.

Nagrodę w kategorii „Świat dla Polski” przewidziano natomiast dla obcokrajowców, których wybitne i innowacyjne działania, osiągnięcia i twórczość przynoszą pożytek Polsce oraz polskiemu narodowi.

Kapitułę Konkursową tworzyli:

prof. dr hab. inż. Krzysztof Wilde – rektor Politechniki Gdańskiej (przewodniczący)
dr Karol Nawrocki - dyrektor Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku (przewodniczący)
prof. dr hab. Tadeusz Wolsza - przewodniczący Rady Muzeum przy MIIWS
prof. Jerzy Grzywacz - członek Rady Muzeum przy MIIWS, prezes Okręgu Pomorskiego
SZŻAK

Hugo Kowalewski Ferreira - przedstawiciel rodziny Patrona nagrody
prof. Stanisław Radwański - artysta rzeźbiarz, były rektor ASP w latach 1990-1996
prof. Stanisław Filipek - chemik, japonista
kontradm. prof. dr hab. Tomasz Szubrycht - rektor Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni

Piotr Gursztyn - dyrektor ds. komunikacji Telewizji Polskiej SA

Thierry Hubscher - dyrektor Mémorial de Verdun

prof. dr hab. Oleksandr Lysenko - kierownik Działu Historii Drugiej Wojny Światowej
Ukraińskiej Akademii Nauk

Zdjęcia: Muzeum II Wojny Światowej